

Олег КРАВЧУК,

доктор наук з державного управління,
кандидат юридичних наук, професор,
Хмельницький університет управління
та права імені Леоніда Юзькова,
професор кафедри кримінального права
та процесу,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7002-4070>,
e-mail: olega_kravchuk@ukr.net

Володимир МИХАЙЛОВ,

доктор філософії,
Навчально-науковий інститут управління техноло-
гій
та правових наук Національного транспортного
університету,

доцент кафедри правосуддя,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0892-1694>,
e-mail: v3270823@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

У статті досліджено трансформацію основних принципів судово-експертної діяльності в Україні у контексті історичного розвитку та сучасної правозастосовної практики. Актуальність теми обумовлена зростанням ролі судової експертизи у судовому процесі як інструменту доказування та необхідністю адаптації її принципів до сучасних реалій, зокрема цифровізації, євроінтеграції та умов воєнного стану. Метою дослідження є комплексний аналіз еволюції принципів судово-експертної діяльності, визначення їх сучасного змісту та тенденцій трансформації в Україні.

У роботі розглянуто історичні етапи становлення судово-експертної діяльності в Україні. Особливу увагу приділено законодавчому закріпленню принципів судово-експертної діяльності у Законі України «Про судову експертизу», в якому визначено такі базові принципи, як законність, незалежність, об'єктивність і повнота дослідження.

На основі аналізу сучасних наукових досліджень встановлено, що трансформація принципів відбувається у напрямку їх розширення та ускладнення, зокрема шляхом інтеграції принципів науковості, достовірності, технологічності та відповідності міжнародним стандартам. У статті проаналізовано, що сучасна українська практика судово-експертної діяльності характеризується переходом від класичної моделі до інноваційної, яка базується на цифрових технологіях, міждисциплінарності та підвищених вимогах до якості експертних досліджень. Розглянуто також принципи судово-експертної діяльності, які пропонуються новими проектами профільного Закону про судово-експертну діяльність.

Результати дослідження дозволяють сформулювати висновок про необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності, зокрема шляхом гармонізації з європейськими стандартами, впровадження новітніх технологій та посилення гарантій незалежності експертів.

Принципи судової експертизи – це основні засади, на яких ґрунтується вся судово-експертна діяльність. Вони виступають орієнтиром для розвитку та вдосконалення судової експертизи. У практичній роботі суб'єкти судової експертизи стикаються із низкою різних проблем. Знання основних принципів судової експертизи дозволяє

іншим учасникам судового процесу (адвокатам, слідчим, суддям) приймати правильні та законні рішення. Через це постійний перегляд, аналіз та систематизація засад судово-експертної діяльності грає важливу роль для забезпечення законності, об'єктивності, незалежності і повноти судової експертизи.

Ключові слова: принципи, спеціальні знання, експертиза, експерт, судово-експертна діяльність.

Постановка проблеми. Судово-експертна діяльність була і є важливим елементом механізму забезпечення правосуддя. Результати експертного дослідження мають вирішальне значення при встановленні істини у судових справах. Сучасні умови розвитку правової системи України підвищують роль судової експертизи, що зумовлює необхідність модернізації та переосмислення її принципів.

На проблему трансформації принципів судово-експертної діяльності впливає низка чинників: зміни у правовій системі України, які пов'язані з євроінтеграційними процесами та необхідністю гармонізації законодавства із законодавством ЄС; розвиток цифрових технологій, що зумовлює появу нових методів дослідження та вимагає перегляду традиційних підходів до експертної діяльності. До того ж воєнний стан та майбутня повоєнна відбудова актуалізують питання оперативності, ефективності та достовірності судових експертиз.

Законодавче закріплення принципів судово-експертної діяльності здійснене у Законі України «Про судову експертизу» [1], яким визначено основні засади діяльності судових експертів. Проте, незважаючи на наявність нормативної бази, існує низка проблем, пов'язаних із реалізацією цих принципів на практиці. В практичному аспекті виникають труднощі стосовно забезпечення незалежності експертів, об'єктивності досліджень та дотримання стандартів науковості. Відсутність єдиного підходу до трактування принципів судово-експертної діяльності призводить до неоднозначності їх застосування. Таким чином, необхідним є комплексний аналіз трансформації принципів судово-експертної діяльності з урахуванням сучасних викликів та тенденцій розвитку правової системи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика судово-експертної діяльності активно досліджується сучасними українськими науковцями. Принципи судово-експертної діяльності знайшли своє відображення у працях вітчизняних теоретиків судової експертології, таких як: Є. Д. Лук'янчиков, Б. Є. Лук'янчиков, П. В. Цим-

бал, А. М. Бабенко, О. В. Матвєєвський, І. В. Федоров, Д. В. Журавльов та ін. Дослідженням змін, що відбуваються в судово-експертній діяльності, присвячені праці науковців та практиків судової експертизи, зокрема В. В. Бондаренка-Береговича, А. В. Остропільця, В. Хомутенко, А. Хомутенко, А. Гайченка, О. В. Кравчука, В. О. Копанчука, М. О. Остапчук, А. В. Шульженко. Водночас аналіз наукових публікацій свідчить, що недостатньо дослідженими залишаються: трансформація принципів у контексті цифровізації; вплив воєнного стану на судово-експертну діяльність та інтеграція міжнародних стандартів у національну практику.

Метою статті є комплексний аналіз трансформації принципів судово-експертної діяльності в Україні, визначення їх історичної еволюції, сучасного змісту та перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. В науковій літературі зазначається, що термін «принцип» (*principium*) у перекладі з латинської мови означає «основа», «начало». Під ним розуміють «основне вихідне положення наукової теорії, системи, ідеологічного напрямку тощо; винятковість, на якій ґрунтується створення або здійснення чого-небудь тощо» [2, с. 39]. Зазначене свідчить, що принципи можуть належати або до науки як певної системи знань, або до практичної діяльності людини. Не виключенням у такому випадку буде й судово-експертна діяльність. Принципи судово-експертної діяльності є керівними основоположними теоретичними та практичними засадами, що становлять основу судової експертизи і практичної діяльності судового експерта в межах його законних прав, повноважень та обов'язків [3, с. 9].

Судово-експертна діяльність в Україні має тривалу історію, яка бере початок ще з радянського періоду. На цьому етапі основними принципами були централізованість, підпорядкованість державі та формалізований підхід до проведення експертиз. Зі здобуттям незалежності України відбулося формування національної системи судової експертизи. У 1994 році був прийнятий Закон України «Про судову експертизу» [1], яким закріплено базові принципи діяльності експертів:

1. Законність – усі дії стосовно підготовки, призначення та проведення судової експертизи у процесі доказування мають відбуватися лише згідно з вимогами законодавчих та підзаконних нормативних актів, якими регламентовані підстави та цілі проведення процесуальних дій, визначена компетенція осіб, які наділені правом проведення таких дій, порядок їх проведення, оформлення результатів, зміст процесуальних документів, що відображають відповідні процесуальні дії [4, с. 51].

2. Незалежність судового експерта – забезпечується процесуальним порядком призначення судового експерта. Тобто експерт не має права обирати собі конкретну справу для проведення судової експертизи. Таким підходом чітко розділяється судова експертиза та висновок спеціаліста, а так само їх ролі для доказування у судовому процесі. Крім того, законодавцем при розкритті дії принципу незалежності судового експерта накладається заборона на будь-які втручання сторонніх осіб у процес проведення судової експертизи [5, с. 198]. Саме завдяки незалежності та незацікавленості судового експерта можна говорити про об'єктивність наданого ним висновку, що є наступним принципом.

3. Об'єктивність та повнота експертного дослідження – визначається відповідністю методів та висновків експерта сучасному рівню наукового і технічного знання. В судово-експертній діяльності об'єктивність забезпечується: кримінальною відповідальністю судового експерта за надання свідомо неправдивого висновку та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків; можливістю призначення повторної експертизи; присутністю учасників процесу в передбачених законом випадках під час проведення судової експертизи. Принцип об'єктивності нерозривно пов'язаний із принципом повноти дослідження, який полягає у необхідності вирішення питань, поставлених експерту, і дослідження усіх об'єктів, наданих на експертизу, у повному обсязі із використанням всіх наявних, рекомендованих для практичного застосування методик експертного дослідження [2, с. 41].

Кожен із принципів судово-експертної діяльності є самостійним, але між зазначеними принципами існує зв'язок та взаємодія, що визначені єдністю мети та завдань судової експертизи. Дія одного принципу зумовлює дію інших. Будь-який

принцип не може існувати окремо від інших, а лише у взаємодії із ними. Зміст окремих принципів розкривається, враховуючи зміст інших принципів. Тобто принципами судової експертизи формується система, порушення будь-якого елемента якої автоматично є порушенням усіх інших.

А. В. Остропілець зазначає, що, окрім визначених Законом України «Про судову експертизу» принципів, судово-експертна діяльність як частина системи адміністративно-правових відносин в Україні регулюється також загальними та спеціальними принципами адміністративно-правового регулювання. Так, до загальних принципів судово-експертної діяльності теорією адміністративного права найчастіше відноситься принцип верховенства права, принцип законності, принцип гласності, принцип зв'язаності публічної адміністрації законом і підконтрольності суду, принцип відповідальності тощо. Спеціальні принципи – принцип комплексності (поєднує в дослідженні конкретного об'єкта необхідну сукупність сучасних методів та технічних засобів), принцип оптимального використання усієї доказової інформації, що міститься в об'єкті; принцип самостійності у прийнятті рішень (виключає будь-яке втручання інших органів у адміністративно-процедурну діяльність); принцип загальнодоступності результатів експертизи; принцип особистої відповідальності експерта за проведення експертизи тощо [6, с. 115].

Принципи судово-експертної діяльності, визначені Законом України «Про судову експертизу», мають публічно-правовий характер та слугують для забезпечення балансу між інтересами правосуддя, держави та особи.

Формування принципів судово-експертної діяльності в Україні відбувалося за такими етапами:

1. Радянський період (до проголошення незалежності України). У зазначений етап принципи судово-експертної діяльності чітко систематизовані не були, але фактично діяли (принцип державного контролю; принцип службової підпорядкованості та принцип формальної доказовості). Судово-експертна діяльність того часу ґрунтувалася на жорсткій централізації, підпорядкованості державним органам та домінуванні формального підходу. Недоліком зазначеного періоду була відсутність незалежності експерта.

2. Період становлення незалежної України (1991–2000 роки). Цей період характеризується

активним формуванням національної законодавчої бази. Винятком не стала й судово-експертна діяльність. У 1994 році відбулося прийняття Закону України «Про судову експертизу», основними новаціями якого стали: закріплення принципу незалежності; визначення статусу судового експерта; формування системи державних експертних установ. Незалежність судового експерта забезпечувалася через заборону втручання, процесуальні гарантії та наявність відповідальності за неправдивий висновок. Зазначений етап характеризується формуванням класичної моделі принципів судово-експертної діяльності.

3. Етап реформування (2000–2014 роки). У цей період відбувається значне розширення переліку спеціальностей судових експертиз (екологічні, економічні, комп'ютерно-технічні). У зазначений період відбулося розширення системи принципів судово-експертної діяльності, що, однак, не знайшло прямого відображення у Законі України «Про судову експертизу». Нові принципи (науковості, достовірності, професійної компетентності) були імplementовані через підзаконні нормативно-правові акти, зокрема Інструкцію про призначення та проведення судових експертиз [7], а також спеціалізовані методики проведення експертних досліджень. Разом із тим процесуальні кодекси, зокрема Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року [8], закріпили принципи змагальності та процесуальної рівності сторін у сфері судово-експертної діяльності. Таким чином, трансформація принципів у зазначений період мала комплексний характер, хоча й здійснювалася переважно на рівні підзаконного регулювання та наукової доктрини.

4. Сучасний етап (2014–2026 роки). З початком реформування системи правосуддя у 2016 році, розпочався новий етап у розвитку судово-експертної діяльності. Експерт починає виступати не як «помічник слідства», а як незалежний учасник процесу. Відбувається орієнтація на міжнародні стандарти (ISO/IEC 17025, рекомендації Європейської мережі судово-експертних інститутів (ENFSI)), робиться акцент на прозорості та змагальності.

Наразі вживаються численні спроби прийняття нового профільного закону в галузі судово-експертної діяльності. Спочатку у 2017 році було розроблено Законопроект України «Про судово-ек-

пертну діяльність в Україні» № 6264, який у 2019 році з невідомих причин був відкликаний. У 2018 році на розгляд Верховної Ради України подано проект Закону «Про судову експертизу та самоврядування судових експертів» № 8223. Згодом, у 2021 році, розроблено чотири альтернативні проекти профільного закону (три концептуально нові: № 6284, № 6284–1 та № 6284–2 та один – щодо внесення змін до наявного Закону України «Про судову експертизу» (№ 6284–3)). Однак до сьогодні жоден із наявних законопроектів прийнятий так і не був [9, с. 41].

Серед інших важливих змін новими законопроектами (окрім проекту № 6284–3, в якому перелік принципів залишається незмінним) планується нормативне закріплення розширеного списку принципів судово-експертної діяльності. Зокрема, пропонується нормативно закріпити принцип верховенства права, який є загальним принципом правового регулювання будь-якої сфери суспільних відносин. Крім того, новелами законопроектів є такі принципи судово-експертної діяльності:

1. *Принцип наукової обґрунтованості.* Сутність принципу полягає в тому, що судово-експертне дослідження має здійснюватися на основі наукових знань, методів та методик, які є перевіреними, визнаними та такими, що відповідають сучасному рівню розвитку науки. Тобто експертом повинні використовуватися апробовані методики та стандартизовані процедури, а результати висновку експерта повинні підтверджуватися доказами та бути однаковими у випадку здійснення експертизи іншим судовим експертом. Цей принцип охоплює, зокрема, діяльність експертів, спрямовану на підвищення їх професійного рівня: ознайомлення з новими досягненнями науки й техніки, розширення об'єктивного сприйняття наукових фактів, узагальнення власного експертного досвіду, а також коригування знань, здобутих за власною ініціативою, за допомогою методичної, наукової та нормативно-правової літератури й аналізу перспектив розвитку науки.

2. *Принцип допустимості використання методів проведення судової експертизи.* Даний принцип тісно переплітається із попереднім та є одним із ключових спеціальних принципів, що безпосередньо пов'язаний із доказовою силою експертного висновку та його процесуальною придатністю. Сутність принципу полягає в тому, що у судово-

експертній діяльності можуть застосовуватися лише ті методи, які є законними, науково обґрунтованими, апробованими та такими, що не порушують прав людини і процесуальних норм.

3. *Принцип максимального збереження об'єктів судової експертизи.* Зазначений принцип полягає у необхідності проведення експертного дослідження у такий спосіб, щоб забезпечити найменше можливе втручання в об'єкт та його збереження у придатному для подальшого використання стані. Тобто експертом повинні використовуватися неруйнівні або малоруйнівні методи та забезпечуватися уникнення повного знищення об'єкта. Руйнування може допускатися лише при об'єктивній необхідності та відсутності альтернативних методів.

4. *Принцип дотримання правил професійної етики* судового експерта полягає у здійсненні експертної діяльності відповідно до морально-етичних стандартів, що забезпечують неупередженість, добросовісність, об'єктивність і професійну відповідальність експерта.

5. *Принцип дотримання прав і свобод людини та громадянина.* Це відносно новий принцип, що покликаний гармонізувати вітчизняне законодавство з європейським. Відповідно до цього принципу експерт зобов'язаний не допускати приниження честі та гідності людини та уникати методів, що мають дискримінаційний або образливий характер. Забезпечується дія такого принципу шляхом нерозголошення персональних даних, збереження конфіденційності інформації та обмеженістю використання даних рамками експертизи.

Українська експертна система цілком відповідає загальноприйнятим цінностям та принципам у здійсненні судово-експертної діяльності, що застосовуються у країнах-членах ЄС. Цю тезу можна підтвердити наявністю чинної законодавчої бази, яка загалом узгоджується та відповідає міжнародним стандартам організації та провадження судово-експертної діяльності; міжнародною співпрацею суб'єктів судово-експертної діяльності, які досягли значних успіхів у розвитку цього напрямку; процесом підготовки та підвищення кваліфікації експертних кадрів, який змінюється і стає більш прозорим [10, с. 8]. Разом із тим при формулюванні нового переліку принципів судово-експертної діяльності не слід забувати і про міжнародні стандарти. Так, за міжнародними підходами (узагальнено на основі ENFSI, ISO, PC, ООН), судово-експертна

діяльність має здійснюватися на засадах: незалежності, неупередженості, компетентності, конфіденційності, об'єктивності, прозорості, дотримання прав людини, що впливає, зокрема, зі стандартів якості та етичних кодексів [11, с. 31]. У свою чергу, питання щодо ефективної інтеграції принципів та вимог міжнародних стандартів якості (ISO, ENFSI) до чинного Закону «Про судову експертизу» або прийняття з їх врахуванням нового законодавчого акта, а також існування механізмів для регулярного оновлення законодавчої бази відповідно до міжнародних розробок, залишається відкритим і потребує подальшого аналізу та удосконалення.

Порівняно із попередніми періодами розвитку судово-експертної служби, сучасний етап характеризується інноваційними підходами та застосуванням інформаційних технологій під час проведення судових експертиз, що виявилось наслідком рушійного впливу глобалізації сучасного світу [12, с. 323]. Тому останні роки трансформації судово-експертної діяльності характеризуються впливом: а) цифровізації (розвиток електронних реєстрів, використання цифрових методів дослідження, автоматизація експертиз); б) євроінтеграційного вектору розвитку; в) воєнного стану (виникають нові види експертиз).

Кожен із перерахованих вище впливів певним чином трансформує принципи судово-експертної діяльності. Так, цифровізація приводить до зростання об'єктивності висновків експертів та підвищення їх точності, однак разом із тим несе загрозу нових ризиків (втрата електронної інформації, збої у роботі алгоритмів тощо). Євроінтеграційний вплив призводить до необхідності розширення принципів відповідно до міжнародних стандартів та підвищує вимоги до якості експертиз. Виклики воєнного стану змушують дотримуватися нових принципів у судово-експертній діяльності, таких як: оперативність, адаптивність та пріоритет суспільних інтересів.

Висновки. Трансформація принципів судово-експертної діяльності в Україні є закономірним процесом, що зумовлений розвитком правової системи, впливом міжнародних стандартів та технологічними змінами. Встановлено, що сучасна модель судово-експертної діяльності характеризується: розширенням системи принципів, підвищенням ролі науковості, впровадженням цифрових технологій та адаптацією до вимог воєнного стану.

Невирішеними залишаються проблеми удосконалення законодавства в сфері судової експертизи (прийняття нового профільного закону), посилення незалежності експертів та адаптації до стандартів ЄС. Ефективне врегулювання суспільних відносин

у сфері судово-експертної діяльності України (визначення правових, науково-методичних, організаційно-управлінських основ та принципів судово-експертної діяльності) потребують чіткого закріплення в законодавстві України.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ:

1. Про судову експертизу. Закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 21.03.2026).
2. Хомутенко В. П., Хомутенко А. В. Фундаментальні принципи судово-експертної діяльності: теоретичні та практичні аспекти. *Криміналістика і судова експертиза: міжвідом. наук.-метод. зб.*. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. Вип. 67. 704 с. URL : <https://ndekc.lviv.ua/pdf/18.pdf> (дата звернення: 22.03.2026).
3. Судова експертиза: навчальний посібник. Укл. : Є. Д. Лук'янчиков, Б. Є. Лук'янчиков. Київ. КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2023. 99 с.
4. Цимбал П. В. Судово-експертна діяльність в Україні : навчальний посібник. Київ : ПВНЗ «Європейський університет», 2024. 188 с. URL : <http://dspace.e-u.edu.ua/handle/123456789/634> (дата звернення: 22.03.2026).
5. Шульженко А. В. Принципи та особливості судово-експертної діяльності. *Право і суспільство*. 2016. № 2(2). С. 195–199. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_2%282%29__37 (дата звернення: 22.03.2026).
6. Остропілець А. В. Судово-експертна діяльність: зміст та принципи. *Правові механізми забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави*. Харків, 2019. С. 113–117. URL : https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20190614/article/view/ostropilets/pdf (дата звернення: 25.03.2026).
7. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. аказ Міністерства юстиції України; Інструкція, Форма типового документа, Картка, Рекомендації від 08.10.1998 № 53/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 25.03.2026).
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 12.03.2026).
9. Кравчук О. В., Копанчук В. О., Остапчук М. О. Законодавче регулювання судово-експертної діяльності в Україні. *Університетські наукові записки*, 2023, № 5 (95), С. 37–48. DOI 10.37491/UNZ.95.4 (дата звернення: 12.03.2026).
10. Бабенко А. М., Матвєєвський О. В., Федоров І. В. Судові експертизи у кримінальному провадженні: навчальний посібник. Одеса : ОДУВС, 2026. 241 с. URL : <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cd6f6a0c-b978-45da-ac8c-eaad15053ff7/content>
11. Гайченко А. Сфера експертного забезпечення правосуддя в умовах європейської інтеграції. *Forensic Science*, № 1. 2025. С. 7–12. DOI <https://doi.org/10.32782/forensic.science.2025.1.1> (дата звернення: 10.03.2026).
12. Бондаренко-Берегович В. В. Сучасний стан розвитку судово-експертної діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6/2024. С. 322–325. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-6/80> (дата звернення: 10.03.2026).

REFERENCES:

1. Law of Ukraine «On Forensic Examination», No. 4038-XII (1994). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
2. Khomutenko, V. P., & Khomutenko, A. V. (2022). Fundamentalni pryntsyypy sudovo-ekspertnoi diialnosti: teoretychni ta praktychni aspekty [Fundamental principles of forensic activity: theoretical and practical aspects]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, (67). <https://ndekc.lviv.ua/pdf/18.pdf>.
3. Lukianchykov, Ye. D., & Lukianchykov, B. Ye. (2023). *Sudova ekspertyza* [Forensic examination]. Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute.
4. Tsymbal, P. V. (2024). *Sudovo-ekspertna diialnist v Ukraini* [Forensic activity in Ukraine]. European University. <http://dspace.e-u.edu.ua/handle/123456789/634>.
5. Shulzhenko, A. V. (2016). Pryntsyypy ta osoblyvosti sudovo-ekspertnoi diialnosti [Principles and features of forensic activity]. *Pravo i suspilstvo*, 2(2), 195–199. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_2%282%29__37.

6. Ostropilets, A. V. (2019). Sudovo-ekspertna diialnist: zmist ta pryntsyipy [Forensic activity: content and principles]. In *Pravovi mekhanizmy zabezpechennia ta zakhystu prav i svobod liudyny i hromadianyna, interesiv suspilstva ta derzhavy* (pp. 113–117). https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20190614/article/view/ostropilets/pdf.
7. Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 53/5 «On approval of the Instruction on the appointment and conduct of forensic examinations...» (1998). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
8. Criminal Procedure Code of Ukraine, Law No. 4651-VI (2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
9. Kravchuk, O. V., Kopanchuk, V. O., & Ostapchuk, M. O. (2023). Zakonodavche rehuliuвання sudovo-ekspertnoi diialnosti v Ukraini [Legislative regulation of forensic activity in Ukraine]. *Universytetski naukovi zapysky*, 5(95), 37–48. DOI 10.37491/UNZ.95.4 <https://share.google/xel1Qs2XPxAfkXntXB>.
10. Babenko, A. M., Matvieievskiy, O. V., & Fedorov, I. V. (2026). *Sudovi ekspertyzy u kryminalnomu provadzhenni* [Forensic examinations in criminal proceedings]. Odesa State University of Internal Affairs. <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cd6f6a0c-b978-45da-ac8c-eaad15053ff7/content>.
11. Gaichenko, A. (2025). Sfera ekspertnoho zabezpechennia pravosuddia v umovakh yevropeiskoi intehratsii [The field of expert support of justice in the context of European integration]. *Forensic Science*, (1), 7–12. DOI <https://doi.org/10.32782/forensic.science.2025.1.1> <https://share.google/WxJbZwCLmxvgHJV7Y>.
12. Bondarenko-Berehovych, V. V. (2024). Suchasnyi stan rozvytku sudovo-ekspertnoi diialnosti v Ukraini [Current state of development of forensic activity in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (6), 322–325. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-6/80> https://lsej.org.ua/6_2024/82.pdf.

Oleh KRAVCHUK

*Doctor of Science in Public Administration,
Candidate of Legal Sciences, professor,
Professor of the Department of Criminal Law
and Procedure, Faculty of Law,
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi*

*University of Management and Law
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7002-4070>,
e-mail: olega_kravchuk@ukr.net*

Volodymyr MYKHAILOV,

*Doctor of Philosophy, Associate Professor of the Department of Justice
Educational and Scientific Institute of Management Technologies
and Legal Sciences of the National Transport University*

*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0892-1694>,
e-mail: v3270823@gmail.com*

TRANSFORMATION OF THE PRINCIPLES OF FORENSIC EXPERT ACTIVITY: HISTORY AND MODERN UKRAINIAN PRACTICE

The article examines the transformation of the fundamental principles of forensic activity in Ukraine in the context of historical development and contemporary law enforcement practice. The relevance of the topic is due to the growing role of forensic examination as a key tool of evidence in legal proceedings, as well as the need to adapt its principles to modern challenges, including digitalization, European integration, and the functioning of the legal system under martial law conditions.

The purpose of the study is to provide a comprehensive analysis of the evolution of the principles of forensic activity, to determine their current content, and to identify the main directions of their transformation in Ukraine. The paper considers the historical stages of the development of forensic activity and analyzes the legislative consolidation of its basic principles in the Law of Ukraine «On Forensic Examination», in particular the principles of legality, independence, objectivity, and completeness of research.

Based on the analysis of contemporary scientific approaches, it is substantiated that the transformation of principles occurs in the direction of their expansion and complication, particularly through the integration of the principles of scientific validity, reliability, technological advancement, and compliance with international standards. It is established

that modern forensic practice in Ukraine is characterized by a transition from a classical model to an innovative one, based on the use of digital technologies, interdisciplinary approaches, and increased requirements for the quality of expert research. Special attention is paid to the analysis of principles proposed in recent draft legislation in the field of forensic activity.

The results of the study make it possible to conclude that there is a need to improve the regulatory framework governing forensic activity, particularly through harmonization with European standards, implementation of innovative technologies, and strengthening guarantees of expert independence.

Keywords: *principles of forensic activity, forensic examination, special knowledge, forensic expert, evidence.*

Стаття надійшла до редакції: 8.04.2026 р.

Прийнята до друку: 13.05.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення): 25.05.2026 р.